

نایب رئیس - رأی میگیریم به پیش نهاد آقای زهیم .
داور - لایحه قرائت شود .
نایب رئیس - چون لایحه خیلی مفصل است اگر آقایان مخالف نباشند در جلسه آتی قرائت شود و تکلیف آن معلوم شود .
آقای عدل الملک (اجازه)
عدل الملک - عرضی ندارم .
نایب رئیس - آقای کازونی (اجازه)
کازونی - عرضی ندارم .
نایب رئیس - آقای داور (اجازه)
داور - میخواستم استدها کم چند فقره راپورت از کمیسیون عرایض هست قرائت شود
نایب رئیس - آقا شافر مودید عرضی ندارم . آقای داور
داور - بنده عرایضم راجع بفرمایش آقای حائرزاده بود که فرمودند عرایضی که بنده کرده ام ممکن است سوء تعبیر یا تهمت و افتراء نسبت بایشان شده باشد بنده تصور میکنم با اینکه ایشان ارادت را نمی بایست بکنند که بنده میخواستم به ایشان يك تهمت و افتراء زده باشم و اگر اظهاری کرده ام شاید آنطوری که باید واضح باشد نبوده یافهم بنده مقتضی ادراک بیانات ایشان نبوده و در هر صورت ممکن است سوء تعبیر شده باشد .
و دیگر این که يك قسمت دیگر هم مذاکره فرمودند خواستم به بینم آن مذاکرات ثانی شان هم جزء اخطار بود یا این که خواستند موقعی بدست بیاورند و در ضمن دقایق خودشان را تکرار فرموده باشند؟
نایب رئیس - آقای شیروانی (اجازه)
شیروانی - بنده يك عرض نظامنامه ای داشتم .
بموجب ماده ۸۳ در تمام مسائل باید بقیام و قعود رأی گرفت و در این مسائلی که از بعد از تغییر دستور پیدا شده است رأی گرفته نشده است
نایب رئیس - چه مسائلی؟
شیروانی - دستور قانون ممیزی بود و بعد مسائل دیگری مذاکره شد که در هیچیک رأی گرفته نشد
نایب رئیس - پیشنهاد کردند جلسه ختم شود بنده اظهار کردم کسی هم مخالف نبود چون مخالفی نداشت رأی نگرقتیم
بعضی از نمایندگان - صحیح است .
نایب رئیس - آقای ارباب کیخسرو

ارباب کیخسرو - بنده بعد از دستور عرض دارم .
نایب رئیس - بفرمائید
ارباب کیخسرو - در موقعی که آقای زهیم آن پیشنهاد را کردند بنده خواستم این عرض را بکنم اماموقعش گذشت و حالا عرض میکنم بنده امروز را يك روز مبارکی میدانم .
گذشته از آن اظهاراتی که آقای رئیس الوزراء کردند که در حقیقت يك وحدت نظر خیلی محکمی بین ملت و دولت برخلاف ادوار سابق و ادوار طولانی بود در ضمن مذاکراتشان يك مسئله را یاد آور شدند و آن مسئله اقتصادیات بود که من باب مقدمه هم يك قانونی پیشنهاد کردند برای اتخاذ ترتیبی در موضوع مطالبات اتباع داخله .
(اگر چه خجالت دارم عرض کنم ولی باید حقایق را گفت)
سالها بود امضای دولت معنی نداشت و ایشان برای اینکه مزید کنند بر سعادت مملکت و رابطه اقتصادی را بین ملت و دولت محکم کنند
این بود که این پیشنهاد را کردند برای یکمده اشخاصی که از اتباع داخله هستند و با دولت طرفیت داشته اند و مدت ها است بیچاره شده اند که هم برای آنها تکلیفی معین شود و هم برای آتی مردم با کمال امیدواری روابط اقتصادی خود را با دولت محکم کنند
از اینجهت بنده تصور میکنم آن پیشنهاد که آقای زهیم کردند خیلی اهمیت دارد و هر قدر فوریت ما آنرا بگذرانیم بیشتر با آن نظریات عمیق دولت موافقت کرده ایم
جمعی از نمایندگان - صحیح است .
نایب رئیس - جلسه را ختم میکنیم
جاسه آتی روز پنجشنبه سه ساعت قبل از ظهر دستور قانون ممیزی
جمعی از نمایندگان - قانون انتخابات .
نایب رئیس - بسیار خوب قانون انتخابات
(مجلس سه ربع بعد از ظهر ختم شد)
نایب رئیس مجلس شورای ملی
سهم السلطان بیات
منشی . علی اقبال الملک
منشی . معظم السلطان
جلسه صد و بیست و نهم
صورت مشروح مجلس
یوم پنجشنبه اول حوت
۱۳۰۴ مطابق بیست و پنجم
رجب ۱۳۴۳
مجلس دو ساعت و یک ربع قبل از ظهر بر ریاست آقای مومنان الملک تشکیل گردید

صورت مجلس یوم سه شنبه بیست و هشتم داور را آقای میرزا جواد خان قرائت نمودند
رئیس آقای قائم مقام الملک (اجازه)
قائم مقام الملک - بنده قبل از دستور عرض دارم
رئیس - آقای تدین (اجازه)
تدین قبل از دستور عرض دارم
رئیس - آقای اخگر (اجازه)
اخگر - بنده قبل از دستور عرض دارم .
رئیس - آقای دامغانی (اجازه)
شریعت مدار دامغانی - بعد از تصویب صورت مجلس عرض دارم
رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی نیست؟
(گفته شد خیر)
رئیس - آقای قائم مقام الملک (اجازه)
قائم مقام الملک - در دو جلسه گذشته در ضمن سؤالی که یکی از آقایان و کلام از آقای وزیر فرمود عامه راجع بجنگل ها کردند بنده کاری بسوال و جواب ندارم ولی در ضمن مذاکرات اظهاری شد که اصولا جنگل متعلق بدولت است .
چون چنین اصلی نیست و جنگلهای مازندران و گیلان متعلق بمردم است و هر ملکی که دارای جنگل نباشد آن ملک مرغوب نیست
و اساساً برای هر ملکی جنگل لازم است شاید دولت هم جنگل داشته باشد ولی چون چنین اصلی نیست یوبعلاوه در قانون اساسی هم ذکر شده است که قسمت هائی که برخلاف شرع است ممکن نیست قانونیت پیدا کند این است که بنده خواستم برای رفع سوء تفاهم که در ولایات سوء تفاهم نشود
این مسئله را عرض کرده باشم چون موقعیکه این اظهار شد کسی آن را رد و تکذیب نکرد خودم را مجبور میدانستم که عرض کنم
اصولاً جنگل مال مالک جنگل است و اگر دیگری ادعا داشته باشد باید به حکمه مراجعه کند
رئیس - آقای تدین (اجازه)
تدین - در دو جلسه قبل مطالبی را نسبت باوضاع آسف آور مالیه و شرحی را که رئیس کل مالیه در هشتمین راپرت خودش نوشته بود بعرض مجلس رسانیدم بنده مقصودم این بود که يك تذکری

علاوه بر تذکری که مکرر داده شده است بوزارت مالیه داده شود و همچنین بر رئیس کل مالیه که در عرض اینکه وقت خودش را صرف این چیز ها میکند صرف اصلاحات مالیه بکند
بنده مقصودم مشاجره نبود ولی متأسفانه رفته رفته معلوم میشود که رئیس کل مالیه در مقام مشاجره و مناظره و کشمکش است شیروانی - صحیح است
تدین - منته بهرحسب اینکه خود مرا از کوچک ترین و حقیر ترین اعضا مجلس شورای ملی میدانم
بنابراین برای اینکه آقایان مسبوق باشند که وضعیت بکجا منتهی شده است عرایضی دارم بدون اینکه بخواهم در در این باب زیاد بطول سخن قائل شده باشم عرض میکنم
يك مراسله بتاريخ ۲۹ برج دلونمره ۷۶۶۶ - از اداره معاسبات ریاست کل مالیه بشخص بنده نوشته شده است يك سواد هایهم از روی آن برداشته که خطش خیلی شبیه بشب نامه است که برای بعضی آقایان دیگر هم فرستاده اند
بنده کار ندارم به آن قسمت های دیگر که نوشته است و آنها را هم قابل جواب نمیدانم
ولی يك قسمت مربوط بنده و يك عده از اعضا کمیسیون بودجه است که نمی توانم از آن صرف نظر کنم و آنرا بعرض آقایان میرسانم مینویسد: من قطع دارم اقدام اسف آوری که نسبت ببودجه ۱۳۰۴ معمول گردید
تقصیر معدودی از اعضا کمیسیون بود که شخص شما سر دسته آنها تشریف داشتید
اولاً از آقایان اعضا کمیسیون وثائقی از عدم آقایان نمایندگان معترم سؤال می کنم در موقعی که قانون بودجه در مجلس مطرح بود آیا بنده يك نفر از موافقین جدی آن قانون نبودم
بعضی از نمایندگان - چرا
شیروانی - متأسفانه
تدین - علی ایحال در اینجامیگوید
تقصیر بنده و معدودی بوده است این عبارتی بود که نوشته است
امضاء هم میلسو - بنده چون این مطلب را برخلاف میدانم و نمی توانم قبول کنم
يك تقاضائی از مجلس محترم میکنم و آن این است حالا که ایشان می خواهند با اینوسیله لافه روی کارشان بکشند ترتیب محاکمه از طرف مجلس بین من و میلسو داده شود
اگر چنانچه این آدم توانست ثابت بکند که تقصیر این بودجه که بعقبه او اسف آور است یا بنده معدودی از اعضا کمیسیون بوده است

هنوع مجازاتی را که مجلس شورای ملی معین کند بنده با کمال میل و رغبت حاضر خواهم بود

اگر چنانچه تصصیر با این آدم شد آنوقت هم تکلیف آنرا مجلس شورای ملی باید معین کند

این نکته را هم عرض می کنم که اگر چنانچه مجلس شورای ملی نخواست داخل در این قضیه شود و نخواست حمایت از يك امر حق و واقعی بکند

بنده مجبور نیستم مجلس شورای ملی را ولی البته بعد از این ترتیب مجاز خواهم بود که خودم و هم عقیده های خودم در خارج مجلس شورای ملی تصدیقاتی اتخاذ کنیم که دیگر رئیس کل ماله نتواند نظائر این عبارات را تکرار کند

حالا دیگر تکلیفش با مجلس است
رئیس - آقای اخگر (اجازه)
بعضی از نمایندگان - وارد دستور شویم
رئیس - چون ایشان برای نطق بلند شده اند نشود
اخر - مرایض بنده مربوط است بیک اصل مهم که گمان می کنم پس از آنکه عرض کنم تصدیق بفرماند که لازم بوده تذکر داده شود

يك سال از عمر مجلس پنجم گذشته است و بودجه سه هزار و سیصد و چهار که به مجلس بیاید آخرین بودجه خواهد بود که مجلس پنجم می تواند در او امان نظر نماید

تصور می کنم همه آقایان تصدیق بفرمایند که هر اصلاحی پول لازم دارد مملکت ما هم کلاً محتاج اصلاح است و بطوریکه تا کنون معمول بوده است يك مقدار هادی معینی بوده است که آنرا تقسیم می کرده اند

احتیاجی که برای مملکت لازم بوده و هر وقت يك مخارج فوق العاده پیدا می شد ناچار بودند سر و دست سایر مخارج را بشکنند

مجلس خبلی مشکل بود و هیچ وزیر و هیچ مسئول تام الاختیار ایرانی نمی توانست موفق شود که عایدات این مملکت را که بصیغ مختلف از این مملکت باید جمع آوری شود تمرکز دهد

بجست این که مملکت محتاج با اصلاحات است و اگر بنا باشد يك مملکتی که محتاج باصلاح است از همین طور بهیات روزمره نگاه داریم هیچوقت اصلاحات صورت نخواهد گرفت و هر قدر هم يك مملکتی بدون اصلاحات زندگی کند خرابتر میشود

بنده خیال میکنم از طرف مجلس شورای ملی بدولت تذکر داده شود که بودجه سه هزار و سیصد و چهار از روی احتیاجات تشخیص بدهند و تدوین کنند نه این که از روی پول موجود و در صورتیکه بودجه از روی احتیاجات تدوین شد اگر کسرهائی در آن موجود باشد آن کسرش را معین کنند تا مجلس شورای ملی برای پیدا کردن آن کسرهائی در نظر بگیرد که بالاخر ما بتوانیم در این مملکت در این يك سال آخری که از دوره پنجم باقی مانده از نظر اصلاحات خدمتی بمنصک کرده باشیم

رئیس - آقای یاسانی (اجازه)
بنده میدانم - يك انتقاداتی را جمع بود مخصوصه این قانون بود و پیشنهاد شدناشاه اصلاح هم خواهد شد - بهترین نمونه خدمات آقایان آمریکائی اصلاحات تشکیلات ماله است - تشکیلات ماله را همیشه خوب میدانستیم مستخدمین ماله را نسبت بدو سه سال قبل خوب میدادیم و میدانند که از حیث و میلیها چه قدر جلو گیری شده است

شیروانی - فقط از کرمان نود هزار تومان .
ياسانی - ممکن است باز يك اختلافاتی باشد ولی از آن دزدی ها و اختلاساتی که سابقاً میشود خیلی جلوگیری شده و البته وقت لازم دارد تا بتواند بکلی جلوگیری کنند

جریانات پستنی و محاسباتی وزارت ماله بهتر از این نیستند که حالا هست و البته روز بروز رویت کامل می رود و البته وقت لازم دارد - اداره گمرک را خارجی ها اداره نکرده اند

مگر در بر تومدنی طولانی یعنی چندین سال برای اصلاحات وقت داشتند که بالاخره ادارات گمرک را بصورت کنونی در آورده و البته این آقایان هم وقت لازم دارند و بدیهی است در ظرف این یکی دو سال موفق با اصلاحات کامل مالی و اقتصادی این مملکت نخواهند شد

ما هم نباید در قضایا این اندازه ما هم باید در قضایا این اندازه ما هم باید در قضایا این اندازه

جمعی از نمایندگان - صحیح است.
بعضی از نمایندگان - صحیح نیست.
سلیمان میرزا - بر علیه استفاده چیه است -
ياسانی - یکی از خدمات مسیون آمریکائی تمرکز عایدات است که در این

بقیه بنده اگر د کتر میلسیو از مشکل بسته باشیم در بعضی مواقع از دوازه های بزرگ داخل میشویم و در بعضی موارد از چشمه سوزن رد میشویم

خلاصه خدمتی کردیم و بعداً امیدواری کاملی است که بعد از نشان داده نظامات اعتراضات و شکایاتی میشود که دهند روز و روز با اطلاعاتشان افزوده شده بیشتر آنها هم بوسیله خودما است مردم و بیکم این اطلاعات خدمات بیشتری هم منتظرند که مجلس شورای ملی آن مشکلات را مرتفع سازد و مربوط بد کتر

آقای تدین در ضمن فرمایشاتش اینیسو نیست فرمودند که اگر اختیاراتی که کیسیون امریکائی داده ایم بایرانی داده بودیم بهتر های ظالمانه بود خدمت میکردند

تدین - در آن اختیارات را نمی کرد وزارت ماله ناچار بود آنرا از یاسائی - بنده عرض میکنم اگر يك مردم اخذ نماید و البته در اطراف اعدای اختیارات کاملی هم بایرانی بدیهی بالاخره مالیات شکایاتی میشد مجبور میشود که استعفا کند زیرا ناگزیر است در این مملکت زیست کند و زندگی می نماید

پس ناچار در مقابل توصیه ها و اعمال نفوذهای و این تأثیرات مجبور است استعفا کند و از کار کناره نماید و ممکن نیست یکنفر ایرانی در مقابل توصیه ها و نفوذهای بتواند مقاومت کند

شیروانی - سردار سیه بهترین نمونه اش میباشد .
ياسانی - آقای سردار سیه شخص فوق العاده و برجسته هستند قابل مقایسه نیستند همانطور که آقای تقی زاده در طی مقالاتشان فرموده بودند سردار سیه و د کتر میلسیو و این مجلس میتوانند مملکت را اصلاح کنند اگر ماله اشکالاتی تولید و شکایاتی که از ولایات بر میسد بیشتر در اثر نبودن قانون و نظامات است در ماله و این تقصیر یا قصور از طرف رئیس کل ماله نیست

يك قوانین و نظاماتی وزارت ماله لازم دارد که وضع آن قوانین با مجلس شورای ملی است که قوه مقننه است

مجلس شورای ملی باید قوانین و نظامات مقتضی را وضع کند بدهد و وزارت ماله که آنها اجرا نمایند

د کتر میلسیو بهتر از هر کس از قوانین مجلس شورای ملی اطاعت کرد و کاملاً تسلیم بوده است بمصوبات مجلس شورای ملی و هیچ اجازه نداده است پنجاهی حتی دیناری از ماله این مملکت خرج شود مگر بتصویب مجلس آقایان وضیعت سابق را در نظر بیاورند

در موقع دیگری بدون سابقه لزومی نداشت

ولی در این جلسه باز اظهاراتی شد بنده هم آن نظری که عرض کردم ناگزیر شدم این عرایضی را عرض کنم و بقیله بنده این ها خدمتانی کرده اند

و البته بعد از آنهم خدمات مهم تری خواهند کرد

و اینکه فرمودند این ها اطلاعاتی ندارند اینطور نیست

بدیهی است که اطلاعات اساسی را جامع باصول اقتصادی دارند

منتهی اگر اطلاعات خصوصی را جامع بماله این مملکت ندارند

البته بتدریج اطلاع پیدا کرده و خواهند کرد و تجربیات حاصل می کنند و این تجربیات حاصله هم خیلی کمک به اصلاحات آنها خواهد کرد

جمعی از نمایندگان - صحیح است
رئیس - رأی میکنم کمیسیون پیشنهاد ایشان از خود مجلس انتخاب شود و از خود مجلس بماله این مملکت ندارند

البته بتدریج اطلاع پیدا کرده و خواهند کرد و تجربیات حاصل می کنند و این تجربیات حاصله هم خیلی کمک به اصلاحات آنها خواهد کرد
جمعی از نمایندگان - صحیح است
رئیس - رأی میکنم کمیسیون پیشنهاد ایشان از خود مجلس انتخاب شود (عده کثیری قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد
تعمین این کمیسیون امروز انجام خواهد گرفت با روزیکسب؟

جمعی از نمایندگان - خیر باید از مجلس انتخاب شود

رئیس - در اساس مسئله اشکالی نیست فقط در تعیین کمیسیون اختلاف است که آیا از فرا کسیونها انتخاب شود یا از خود مجلس یا از شعبه ها

آقای آقا سید مقرب پیشنهاد کرده اند از خود مجلس انتخاب شود

جمعی از نمایندگان - صحیح است
رئیس - رأی میکنم کمیسیون پیشنهاد ایشان (عده کثیری قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد
تعمین این کمیسیون امروز انجام خواهد گرفت با روزیکسب؟

جمعی از نمایندگان - یکشنبه
رئیس - برای روزیکشنبه؟ مخالفی ندارد؟

عده ای از نمایندگان - خیر
رئیس - قانون انتخابات از ماده ۴۴ مطرح است

(ماده ۴۴ بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۴۴ - کمیسیون تحقیق مرکب خواهد بود از چهار نفر از اعضا انجمن نظار و چهار نفر از اعضاء انجمن ایالتی یا ولایتی که تماماً بحکم قرعه معین میشوند و حکومت یا نماینده او

رئیس - آقای یاسانی (اجازه)
ياسانی - چون این ماده مرتبط با ماده ۴۳ است و بنده با ماده ۴۳ مخالف بودم با این ماده هم مخالفم مخصوصاً با این قسمت اخیر که نوشته چهار نفر از اعضا نظار و ۴ نفر از اعضاء انجمن ایالتی و ولایتی که تماماً بحکم قرعه معین میشوند و حکومت یا نماینده او

و وقتی که مامشولیت انتخاب راهبده انجمن نظار قرار میدهم دیگر برای قضاوت در يك موضوعی بنده هیچ موجهی نمی بینم که حکومت یا نماینده او را از خارج مداخلت حکومت یا در کمیسویی که حکومت یا نماینده او عضویت دارد حق قضاوت هم دارد و در این گونه موارد البته دخالت حکومت یا نماینده او يك تأثیراتی دارد

البته آقایان وضیعت ولایات را خوب بشود از این مجلس زیرا فرا کسیونها ایست که در مجلس وجود دارند غالباً برای این نوع امورات و ولی چون گذشته بود دیگر تکرارش شده (بنده که مخالف بودم)

دکتر میلسیو بهتر از هر کس از قوانین مجلس شورای ملی اطاعت کرد و کاملاً تسلیم بوده است بمصوبات مجلس شورای ملی و هیچ اجازه نداده است پنجاهی حتی دیناری از ماله این مملکت خرج شود مگر بتصویب مجلس آقایان وضیعت سابق را در نظر بیاورند

این شهره هائی که اینجا تصویب شده (بنده که مخالف بودم)

مجلس خبلی مشکل بود و هیچ وزیر و هیچ مسئول تام الاختیار ایرانی نمی توانست موفق شود که عایدات این مملکت را که بصیغ مختلف از این مملکت باید جمع آوری شود تمرکز دهد

بجست این که مملکت محتاج با اصلاحات است و اگر بنا باشد يك مملکتی که محتاج باصلاح است از همین طور بهیات روزمره نگاه داریم هیچوقت اصلاحات صورت نخواهد گرفت و هر قدر هم يك مملکتی بدون اصلاحات زندگی کند خرابتر میشود

بنده خیال میکنم از طرف مجلس شورای ملی بدولت تذکر داده شود که بودجه سه هزار و سیصد و چهار از روی احتیاجات تشخیص بدهند و تدوین کنند نه این که از روی پول موجود و در صورتیکه بودجه از روی احتیاجات تدوین شد اگر کسرهائی در آن موجود باشد آن کسرش را معین کنند تا مجلس شورای ملی برای پیدا کردن آن کسرهائی در نظر بگیرد که بالاخر ما بتوانیم در این مملکت در این يك سال آخری که از دوره پنجم باقی مانده از نظر اصلاحات خدمتی بمنصک کرده باشیم

رئیس - آقای یاسانی (اجازه)
بنده میدانم - يك انتقاداتی را جمع بود مخصوصه این قانون بود و پیشنهاد شدناشاه اصلاح هم خواهد شد - بهترین نمونه خدمات آقایان آمریکائی اصلاحات تشکیلات ماله است - تشکیلات ماله را همیشه خوب میدانستیم مستخدمین ماله را نسبت بدو سه سال قبل خوب میدادیم و میدانند که از حیث و میلیها چه قدر جلو گیری شده است

شیروانی - فقط از کرمان نود هزار تومان .
ياسانی - ممکن است باز يك اختلافاتی باشد ولی از آن دزدی ها و اختلاساتی که سابقاً میشود خیلی جلوگیری شده و البته وقت لازم دارد تا بتواند بکلی جلوگیری کنند

جریانات پستنی و محاسباتی وزارت ماله بهتر از این نیستند که حالا هست و البته روز بروز رویت کامل می رود و البته وقت لازم دارد - اداره گمرک را خارجی ها اداره نکرده اند

مگر در بر تومدنی طولانی یعنی چندین سال برای اصلاحات وقت داشتند که بالاخره ادارات گمرک را بصورت کنونی در آورده و البته این آقایان هم وقت لازم دارند و بدیهی است در ظرف این یکی دو سال موفق با اصلاحات کامل مالی و اقتصادی این مملکت نخواهند شد

ما هم نباید در قضایا این اندازه ما هم باید در قضایا این اندازه ما هم باید در قضایا این اندازه

جمعی از نمایندگان - صحیح است.
بعضی از نمایندگان - صحیح نیست.
سلیمان میرزا - بر علیه استفاده چیه است -
ياسانی - یکی از خدمات مسیون آمریکائی تمرکز عایدات است که در این

هنوع مجازاتی را که مجلس شورای ملی معین کند بنده با کمال میل و رغبت حاضر خواهم بود

اگر چنانچه تصصیر با این آدم شد آنوقت هم تکلیف آنرا مجلس شورای ملی باید معین کند

این نکته را هم عرض می کنم که اگر چنانچه مجلس شورای ملی نخواست داخل در این قضیه شود و نخواست حمایت از يك امر حق و واقعی بکند

بنده مجبور نیستم مجلس شورای ملی را ولی البته بعد از این ترتیب مجاز خواهم بود که خودم و هم عقیده های خودم در خارج مجلس شورای ملی تصدیقاتی اتخاذ کنیم که دیگر رئیس کل ماله نتواند نظائر این عبارات را تکرار کند

حالا دیگر تکلیفش با مجلس است
رئیس - آقای اخگر (اجازه)
بعضی از نمایندگان - وارد دستور شویم
رئیس - چون ایشان برای نطق بلند شده اند نشود
اخر - مرایض بنده مربوط است بیک اصل مهم که گمان می کنم پس از آنکه عرض کنم تصدیق بفرماند که لازم بوده تذکر داده شود

احتیاجی که برای مملکت لازم بوده و هر وقت يك مخارج فوق العاده پیدا می شد ناچار بودند سر و دست سایر مخارج را بشکنند

تصور می کنم همه آقایان تصدیق بفرمایند که هر اصلاحی پول لازم دارد مملکت ما هم کلاً محتاج اصلاح است و بطوریکه تا کنون معمول بوده است يك مقدار هادی معینی بوده است که آنرا تقسیم می کرده اند

(اجازه)

شیروانی - عرضی ندارم.
رئیس - شاهزاده شیخ رئیس

(اجازه)

شیخ رئیس - این ماده را ما عملاً دیده ایم که اجرا نشد و بلکه لغو شد.
برای اینکه ممکن است در هفته اول شکایاتی برسد و دوسیه های مفصل پیدا کند و بدیهی است در یک هفته اعضاء انجمن قادر بر رسیدگی تمام آن ها نیستند

بعلاوه اینکه نوشته اند در یک هفته رسیدگی میکنند این يك الزامی است برای انجمن نظار که در ظرف این مدت باید حتماً رسیدگی کنند و باز اگر مینوشتنند یا زود روز بهتر بود زیرا این قابل اجرا نیست و نمیشود يك محکمه را ملزم کرد که مثلاً در ظرف یک روز یا پنج روز یک چیزی رسیدگی کند و بنظر بنده يك هفته کم است و باید یا زود روز شود و پیشنهادی هم در این خصوص کرده ام اگر آقای مخبر قبول نمیکند جوابی بدهند که بنده را قانع کند و الا نمیشود در ظرف این مدت انجمن نظارت بشکایات رسیدگی کند مثل انتخابات تهران

مخبر - اگر خواسته باشیم مطابق فرمایش شاهزاده شیخ رئیس مدت را زیاد کنیم اسباب تأخیر کار انتخابات خواهد بود در هفت روز اول که شکایات را آقایانی تحویل میگیرند بالطبع مطالعه میکنند و تحقیقات میکنند منتهی رأی دادنشان در هفته ثانوی است و این نظریه حضرت والا یعنی ۱۵ روز را تأمین میکند.

رئیس - دیگر مخالفی نیست؟
(گفتند - خیر)
رئیس - پیشنهادها قرائت میشود.
(بشرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد آقای آفاشیخ جلال - جملات ذیل بماده ۵۳ اضافه شود چنانچه انتخابات را موافق با قانون دیدو شکایات را در حدود قانون انتخابات مؤثر در انتخابات ندانست اعتبار نامه به نماینده میدهد والا نظریات و عقاید خود را با ادله آن در ذیل دوسیه نوشته سواد نظریات مزبوره را بعنوان راپورت بوزارت داخله ارسال می دارد

پیشنهاد شاهزاده شیخ رئیس - پیشنهاد میکنم جزء آخر اینطور نوشته شود:
در ظرف یا زود روز شکایات واصله رسیدگی مینماید.
رئیس - اگر تصویب میفرمائید بقیه مذاکرات بماند برای جلسه یکشنبه ۵ در جلسه گذشته يك لایحه از طرف دولت راجع بتأدیه مطالبات اتباع داخلی پیشنهاد شده است

گویا یکی از آقایان نمایندگان تقاضای فوریت کرده اند و بنا شده است

که امروز قرائت شود و تکلیفش معین شود ولی قبلاً فرض میکنم این پیشنهادی است راجع بترتیب صدور اسهام که در ظرف مدت بیست سال باید مستهلک شود و چیزی نیست که پس از تصویب مجلس قوراً برای طلب کارها بولی شود هشت صفحه هم هست معذالك اگر اجازه میفرمائید قرائت شود.

بعضی از نمایندگان - طبع و توزیع شود.

رئیس - برای تعیین فوریت طبع و توزیع شود؟ آقای زعیم نیستند؟

یک نفر از نمایندگان - خیر

رئیس - آقای ضیاء الواعظین راجع بفوریت فرمایش دارید؟

ضیاء الواعظین - بلی

رئیس بفرمائید.

ضیاء الواعظین - بنده تقاضا میکنم که طبع و توزیع شود بعد از آنکه طبع و توزیع شد بعد راجع بفوریتش رأی گرفته شود.

رئیس - مخالفی ندارد؟
بعضی از نمایندگان - خیر

رئیس - آقای عدل الملك (اجازه)

عدل الملك - بنده میخواستم عرض کنم لوابح مفیده ای داریم که حقیقتاً نافع است و باید از مجلس بگذرد من جمله لایحه اوزان و مقادیر که بنده خواستم تقاضا کنم این لایحه در جلسه آتی جزو دستور شود چون يك مسئله خیلی ناگهی است

رئیس - آقای اخگر (اجازه)

اخر - بطوریکه عملاً مشاهده می شود قانون انتخابات چنانکه ملاحظه می فرمائید در هفته یکروز جزو دستور است و دارد پیشرفت میکند علیهذا بنده تقاضا میکنم که برای قانون نظام اجباری هم روزهای سه شنبه معین شود که زودتر قانون بگذرد و راجع به پیشنهاد آقای عدل الملك هم بنده مخالف نیستم ولی تصور میکنم خوبست بعد از لایحه ممیزی پیشنهاد کنند چون بعقیده بنده قانون ممیزی مقدم است و باید زودتر تمام شود.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده خواستم مجلس را متذکر بیک مسئله که این بر خود بنده هم مشتبه است و آن مسئله راجع بامتیازاتی است که از کمیسیون فوائد عامه گذشته و يك زمزمه هائی می شنوم که از این امتیازات جلوگیری میشود یکی مسئله بندرجز است یکی هم مسئله رب سوس است یکی هم مسئله بندر بیچاره خاله است راپورت اینها از کمیسیون فوائد عامه گذشته و نمیدانم چه شده است که بکلی اینها متروک شده است و بنده

رئیس - شاهزاده شیخ رئیس (اجازه)

شاهزاده شیخ رئیس - بنده هم عرض میکنم که چون سال نزدیکاً آخر است باید قانون

میخواستم در اول جلسه اساساً این موضوع صحبتی نکنم ولی چون صحبت های دیگری پیش آمد بنده کناره جستم که در این باب عرض نکنم ولی حالا بصدای بلند عرض میکنم که اول قدم اساسی برای این مملکت این است که این امتیازات عام - المنفعه داده شود و هر امتیازی که می آید جلوگیری میشود شنیدم کمیانی کثرت رفت و این مسعود الملك بیچاره هم که اینجا بود گویا رفت بیچاره خاله هم که از میان رفت نمیدانم چه چیز است آیا حقیقتاً از طرف دولت این لوابح پس گرفته شده است؟ اگر اینطور است علت پس گرفتن چه چیز است؟

مسئله رب سوس را هم حالا در آن لوابحی که بدست ما دادند بنده نمی بینم و بنده یک نفر از نمایندگان هستم هیچ اطلاعی از این قضایا ندارم یک نفر خوبست توضیح بدهد که این امتیازات چه میشود چه چاهی پیدا شده است که می رود آنجا بیرون نمی آید.

شیروانی - کشوی میز میلسیو
رئیس - آقای آفاشیخ جلال (اجازه)

آفاشیخ جلال - موقع عرض بنده گذشت

رئیس - شاهزاده غلامحسین میرزا
غلامحسین میرزا - عرضی ندارم

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - بنده معتقدم که در جلسه آتی قانون ممیزی مطرح بشود

رئیس - آقای ضیاء الواعظین (اجازه)

کازرونی - بنده معتقدم که در جلسه آتی قانون ممیزی مطرح بشود.

رئیس - آقای ضیاء الواعظین (اجازه)

ضیاء الواعظین - بنده اجازه نخواسته ام

رئیس - آقای قائم مقام (اجازه)

قائم مقام - عرضی ندارم

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده هم عقیده ام این است تا قانون ممیزی نگذرد هیچ قانونی نباید مطرح شود شورا و لش تمام شود برود بکمیسیون بعد سایر قوانین بهیر دازیم.

رئیس - شاهزاده شیخ رئیس (اجازه)

شیخ رئیس - عرایض بنده هم گفته شده.

رئیس - آقای سردار عشایر (اجازه)

سردار عشایر - بنده هم عرض میکنم که چون سال نزدیکاً آخر است باید قانون

ممیزی تمام شود بعد قانون انتخابات مطرح شود.

رئیس - آقای شریعت زاده (اجازه)

شریعت زاده - مقام ریاست مسجده حضرتش که سابقاً يك سئوالی راجع بعملیاتی که در مشهد نسبت بضیاء حضور شده است وزارت مالیه کردم استدعا دارم مقرر شود زودتر برای جواب حاضر شوند اگر موضوع سئوال را آقایان درست تحت نظر بیاورند ثابت میشود که اروضائف مهمه مجلس است که این مسئله را تعقیب کند این است که تقاضا میکنم مقرر فرمایند برای جواب آن سئوال زودتر تشریف بیاورند.

رئیس - تأکید میشود برای دستور روز یکشنبه و سه فتره پیشنهاد شده که باید رأی گرفته شود تا تکلیفش معین شود پیشنهادی آقای اخگر کرده اند که قانون نظام اجباری در دستور باشد.

اخر - بنده برای روز سه شنبه پیشنهاد کردم.

رئیس - پس باشد بعد رأی میگیریم و دستور روز یکشنبه اول قانون ممیزی پیشنهاد هم شده است که جز کمیسیون بودجه راجع بورئیه مجدداً اشرف و مشتشار دفتر جزء دستور شود.

مخالفی ندارد (گفتند خیر)

مجلس نيمساعت بعد از ظهر ختم شد

رئیس مجلس شورای ملی - مؤتمن الملك منشی - علی اقبال الممالک منشی - معظم السلطان

جلسه صدوسی صورت مشروح مجلس

یوم یکشنبه چهارم حوت ۱۳۰۴ مطابق بیست و هشتم

رجب المرجب ۱۳۴۳ (مجلس دوساعت و ربع قبل از ظهر)

بر ریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید

(صورت مجلس یوم پنجشنبه اول حوت را آقای میرزا جواد خان قرائت نمودند)

رئیس - آقای دامغانی

شریعت زاده - قبل از دستور عرض مختصری دارم

رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - عرض بنده هم قبل از دستور است

رئیس - آقای شوشتری

آقا سید محمد علی شوشتری - عرض بنده هم قبل از دستور است

رئیس - آقای افشار افشار - قبل از دستور

رئیس - گویا نسبت بصورت جلسه اشکالی نباشد.

(گفتند خیر)